Timişoara, 1895. Anul II. Nr. 196. Luni în 4 (16) Septembre.

DREPTATEA

Apare în fie-care di de lucru la amiadi.

Preţul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — Numeri singuratici 5 cr. — Tacsa de inserţiuni: 1 cm.□1 cr., plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: Adrian P. Deseanu.

Redacţiunea şi Administraţiunea: Timişoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41. Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.

Scrisori din Viena.

— De la corespondentul nostru particular. —

—, 13 Septembre n.

(Bánffy şi Badeni.) Presa liberală din Viena se plânge, că Austria nu posede nici un bărbat de stat asemenea baronului *Bánffy*, care în vorbirea sa ţinută la Şimleu a arĕtat, cât de mult se însufleţeşte el şi întreagă Ungaria pentru progres, a arĕtat, că acolo, în Ungaria, nu vreau oamenii nici de cum sĕ remână îndĕrĕptul Europei civilisate" ... Din contră, cine ştie ce reacţionariu se va dovedi contele *Badeni*, fiitoriul ministru-president, care chiar astădi a sosit în Viena. El a avut deja în *Praga* nişte conferinţe foarte suspecte cu conducĕtorii aristocraţiei boeme, toţi mari conservativi, dar' cu „stânga germană unită" încă nu s'a dimis de loc în pertractări. Astădi şi aceasta, cea mai tare fracţiune a parlamentului, vrea sĕ ţină sub presidiul fostului ei conducĕtoriu, *Chlumetzky*, conferenţă, pentru a luă hotăriri cu privire la ţinuta sa faţă de omul viitoriului (Badeni.)

(Prospecte pentru noul ministeriu.) Pre cum se prevede, se va declară o politică de voie liberă fără de preocupaţiune faţă de un partid sau altul, dar' şi fără o încredere durabilă, dacă, pre cum se aşteaptă, programul, pre care îl va desfăsură noul şef de cabinet, — nu vă provocă reserve şi îngrijiri principiale. O coaliţiune, cum a fost cea nimicită mai 'nainte prin cestiunea Cilli, nu mai doreşte nime, numai clubul *Hohenwarth*, în forma sa actuală, întărit prin Sloveni, sĕ fie de acord.

(Combinaţiune de persoane.) Toate combinaţiunile făcute cu privire la persoanele viitoriului ministeriu au fost declarate deocamdată de premature. Liberalii se pare că presimţesc, că contele *Badeni* nu le va oferi nici un portofoliu; de aceea ei declară dejá, că nici nu vreau sĕ aibă oameni de ai lor în ministeriu, dar' se 'nţelege sub condiţiunea, ca nici dintrĕ conducĕtorii conservativilor şi ai clericalilor sĕ nu capete nime portofoliu.

(Eventualităţi.) Dacă de altcum contele *Ledebur* ar reuşí, precum se dice, sĕ realiseze compromisul aşa de mult dorit de ultimul premier, întrĕ marii proprietari germani şi boemi, compromis, contra căruia se opune Lobkovitz şi Schwarzenberg, atunci primirea dînsului în cabinet ca ministru de agricultură nici liberalilor nu li-s'ar părĕ de mare preţ, pentru că prin aceasta basa desbinărei dintrĕ conservativii germani şi elementele slavice, întrunite acum în clubul Hohenwarth, este dată. In fine însĕ nu se ştie nimic sigur, de aceea presa liberală se îndestuleşte cu preamărirea maghiarilor, pentru că la ei nu esistă antisemitism şi astfel ministrul-president poate sĕ pună în prospect ca apropiată recepţiunea confesiunei israelite.

(Agraţiarea românilor întemniţaţi). Că în Ungaria o parte a conducĕtorilor naţionali este deţinută în temniţă, asta o uită „liberalii"; după conceptul şi priceperea austriacilor „aşa le trebue agitatorilor". Cu *Gregr* şi consoţii lui aşa ar face şí ei mai bucuros.

Cu toate acestea agraţiarea „unora" dintrĕ cei condamnaţi în procesul *Memorandului* din Clusiu este aprobată în Austria pretutindenea, fiind-că caracterul sentinţei de la Clusiu, ca şí a unui act de justiţie politică, nime nu-l poate negá.

Ştirea din *„Magyar Hirlap"*, că generositatea târdie a ministeriului ungar se reduce la o întrevenire din Bucureşti pentru a uşură politica de apropiere către tripla-alianţă faţă cu opinia publică a ţĕrii, află şí aici pretutindenea credĕmĕnt.

(Starea escepţională din Praga.) De la noul ministru-president, care în *Praga* a avut o discusiune detaiată cu rivalul sĕu contele *Thun*, se aşteaptă, ca sĕ ridice cât mai curênd starea esceptională din Praga, de şí cehii-tineri anunţă în adunările lor electorale o straşnică opoziţie în cestiunile de drept de stat.

(Adunarea catolicilor bohemi din Przbram), la care pe lângă archiepiscopii de *Praga* şi *Brünn* au mai luat parte şí fruntaşii înaltei aristocraţii boheme, s'a abstinut ostentativ de la ori-ce politică, şi faţă de alegerile iminente dietale au declarat numai atâta, că catolicii şí fără de aceea ştiu cum sĕ voteze.

(Adunări oprite.) Adunările convocate din partea cehilor tineri în *Moravia* pentru a sĕrbá amintirea rescriptului împĕrătesc de la anul 1871, adunări a căror ascuţiş erá îndreptat în contra persoanei monarchului, au fost oprite de poliţie.

(Cehii tineri şi antisemiţii.) De însemnat este şí sfêrşitul amiciţiei dintrĕ cehii tineri şi antisemiţi. De când Dr. *Lueger* pentru a-şi asigură la procsimele alegeri ajutoriul germanilor naţionali, ca sĕ ajungă la putere în consiliul comunal — a votat contra gimnasiului sloven din *Cilli* şi a părăsit pe aderentul sĕu de până ací, pe fostul consilieriu comunal *Jedliczka*, de atunci cehii antisemiţi din *Viena* păşesc ca partid independent şi prin aceasta slăbesc foarte mult şansele de reuşită ale antisemiţilor. Mechanicul *Schneider*, care a sosit direct din *Praga*, a trebuit sĕ declare într'o adunare electorală trista ştire, că apelul sĕu cătră conducĕtorii cehilor tineri, pentru de a reţinĕ pe conaţionalii lor de la candidaturi independente, a rĕmas fără nici un resultat.

(Alegerile comunale.) Fiind-că colegiul al III-lea electoral va avĕ sĕ păşiască preste 3—4 dile la urnă, di de di se ţin numĕroase adunări electorale cari decurg în partea cea mai mare foarte turbulent. Fie care partid tinde,

Foişoara „Dreptăţii."

Cartea durerii.

de

Emil Bougaud.

— Tradusă după originalul frances. —

(Continuare.)

XIII.

În 21 Februariu, patru dile înainte de moartea ei, s'a întêmplat un lucru estraordinar. Ar fi dis cineva că ea ascultă vocea lui Dumnedĕu. Ea care până acum nu voiá sĕ se mărturisiască altui preot afară de mine, pre care eu de atâtea-ori cu atâta insistinţă, dar' fară folos am rugat-o de a se mărturisí şí altor preoţi în lipsa mea, — căci eu eram despărţit de ea prin un spaţiu de 200 miluri şi prin mii de datorinţe, şi mĕ temeam sĕ nu-i lipsesc în oara critică — de odată 'şi depuse frica uitând pre om şi vedĕnd numai pre Dumnedĕu, ea dise mamei sale: „Dispuneţi sĕ vină un preot, nu-mi pasă ori şi care ar fi el, ca sĕ mĕ cuminec. Eu am lipsă de cuminecătură; 'mi va alină durerile şi 'mi va redá puterea. Erá la şepte oare seara; periclul nu erá imediat şi fiind-că ei locuiau afară la ţeară departe de ori-ce biserică, o rugară sĕ aştepte până dimineaţa. Abia a consimţit; a rĕmas apoi în tăcere, retrasă, în rugăciune, aşa cât un cuvinţel al surorilor sale o deşteptă din visurile sale. Ele priveghiau în jurul patului ei conversând încet. Una dintrĕ surori, care erá măritată, cereá de la mamă-sa sfaturi în lucrurile casnice." Ce folos de acestea? dise mica morboasă într'un ton înflăcărat. Cum puteţi voi preţuí nişte lucruri aşa de nimic? „Dar' îndată i-a părut rĕu de aceste cuvinte şi cătră nouĕ oare, temĕndu-se că a causat durere surorei sale 'şi cerŭ micuţul sĕu pulpit şi-i scrise câteva şire pline de iubire şi regret.

În 22 Februariu dimineaţa ea a primit la sine pe Dumnedĕul sĕu cu atâta pietate, în cât ea atunci n'a mai vĕdut pe nime, nici pe preot, nici pe cei-ce o încungiurau. Ea se păreá absorbită în Dumnedĕu. Preotul, care fiind din oraşul vecin nu o cunoşteá, în adevĕr nu puteá sĕ-şi ascundă mirarea. Atâta iubire, atâta zel într'o copilă de 16 ani îl puse în uimire şi admirare. Noaptea a fost destul de liniştită; dar' cătră patru oare dimineaţa mamă-sa presimţi venirea morţei. „Eram mai sĕ adorm — îmi scriá ea — când un sunet deosebit al respiraţiei sale mĕ deşteptă. Osteneala, care de un timp încoace 'mi debilitase membrele, deodată încetà, dând loc unei agilităţi şi unei prevederi atât de clare, care mĕ făcŭ sĕ mĕ cutrĕmur. Eu simţíi apropierea periclului. Eu o aflasem ameţită de jumĕtate respirând eterul pe care i'l dá călugăriţa.

Ce-i? întrebaiu eu îmbraţişându-o. Mamă, 'mi rĕspunse ea cu o voce estraordinar de dulce, mamă, eu mĕ duc de aici. Nu, nu, încă nu. Aşa, apoi atunci pentru ce nu mi-aţi facut cunoscut? Eu m'am aşedat la capul ei, ca sĕ-mi ascund lacrimile, continuă a scrie mamă-sa, dar' nu ştiu cum ea le-a vĕdut şi-mi dise: Nu plânge, vedi eu nu sunt tristă. Nu, mie nu-mi pare rĕu că mor. Eu sunt îndestulită, du-te sermăna mea mamă, du-te, tu mĕ vei vedĕ în curênd, dar' te rog nu plânge! Vení şi tatăl sĕu. Adio, tată, adio, eu mĕ duc de aici, şi cu acestea ea-l luă cu braţele de după cap. Călugariţa 'i dise: „Atunci binecuvêntă pre sororile tale. Da, da! Şi pre fratele tĕu! Da, da! Şi pre mica ta nepoată. Da, da, eu binecuvênt pre toată lumea. Sosí şi sora sa, dar' atunci copila numai puteá vorbi. Ea 'i prinse mâna şi o puse pre iubitul sĕu Crist-crucifix; se păreá că vrea sĕ dică: el e bun, iubeşte-l. Apoi luă mâna soru-sa, aceea cu care atinsese crucifixul, o duse la buzele sale şi puse pre ea un sĕrut lung şi fraged.

Aşa a petrecut mai toată diua, capul sĕrmanei morboase se apleca pe peptul mamei sale. Ea nu mai vorbiá, dar' ascultá bucuros pe mamă-sa, care-i vorbiá despre Dumnedĕu, despre iubirea lui faţă de noi, despre fericirea ce ni-a pregătit'o el. Priveliştea sublimă şi drăgălaşă, când această mamă sfăşiată de durere deschideá fiicei sale perspectivele eternităţei, încuragindu-o spre moarte, suferind de o miiă de ori mai mult adi, când o pregătiá sĕ o trimită în ceriu, de cât atunci, când cu 16 ani înainte tot în aceasta chilie o dase lumii. Tot aşa de frumoasă şi încântătoare erá şí acea privelişte, când această copilă de şese-spre-dece ani, atârnată de buzele mamei sale sugeá din ele vieaţa eternă şi printrĕ sărutările lor cele din urmă numai numele lui Dumnedĕu şi al Mântuitoriului nostru mai rătăciá pe buzele lor.

Seara s'a întêmplat o scenă, care întreceá în frumseţă pe toate celelalte. Ea îşi cerŭ juvaerele şi ornamentele sale de fată mare, şi chiămându-şi surorile în giurul patului sĕu, ea le împărtăşí lor cu cele din urmă gingăşíi ale inimei sale, apoi le dise: „Oh nu mĕ plângeţi, eu voiu căpĕtá altele şí mai frumoase, acolo sus în ceriu.

(Va urmă.)

ca după putință să strice celuilalt. Resultatul alegerilor se aşteaptă cu multă încordare. După cum se vede, în multe cercuri va trebuí sě se facă balotagiu.

Austro-Ungaria.

Noul cabinet austriac. Lista de ministri pe care contele *Badeni* o va presentá monarchului ar fi se fie următoarea: conte *Badeni*, president, interne; *Bilinszky*, (şeful de până acuma al trenurilor de stat), finanțe; conte *Gleichsbach*, instrucțiune; conte *Ledebur*, agricultură. Portofoliul ministeriului de comerciu va fi concredut consilieriului ministerial br. *Glanz*. Aceasta însě nu e sigur. Se vorbeşte şí de crearea unui portofoliu ministerial bohem. Candidați pentru acesta sunt dr. *Rauda* şí dr. *Paczak*. Partidul liberal german nu e prea multămit cu lista aceasta, de oare ce afară de contele Gleichsbach nu are nici un aderent în cabinet.

De succesor al contelui *Badeni* ca locotiitoriu al Galiției va fi numit principele *Sangusko*.

Încă o agrațiare. Foile din Pesta ni-aduc ştirea îmbucurătoare, că guvernul va propune spre agrațiare şi pe Iaşa *Tomics*, fostul redactor al „Zastavei“, care într'un moment de supremă indignare a omorît pe contrariul sěu politic, Mihai *Dimitrievics*, redactorul de la „Branik“. Iaşa *Tomics* este internat în temnița ordinară din Vaț. Înainte cu un an ministrul *Szilágyi* a voit sě-i deie libertate condiționată, el însě nu a vrut sě o primească. Acum e vorba sě'l agrațiaze de tot. B. *Bánffy* a primit în adientă mai lungă pe advocatul lui *Tomics*, Dr. Visontai Soma. Agrațiarea aceasta, de şí *Tomics* a fost condamnat pentru crimă ordinară, are totuşi caracter politic.

Consiliu de ministri. Sâmbătă d. a. s'a ținut consiliu de ministri, care a durat mai multe oare. Unii ministri au venit din depărtare, aşa *Perczel* din Iglő, *Jósika* din Viena.

Scrisori din Budapesta.

(De la corespondentul nostru particular.)

Afaceri universitare. — Mişcări studențeşti. — Seara de cunoştință a studenților români.

—, în 15 Septembre n.

Cu qiua de Sâmbătă s'a încheiat terminul stabilit pentru înscrierea la universitatea de aici, înaintea căreia furnică de vre-o câteva qile o mulțime neobicinuită până acum de studenți sosiți din diferitele părți ale patriei. — În fie-care an numěrul studenților cari cercetează această universitate se sporeşte în mod considerabil, şi după cum se poate observá încă de pe acum, în anul acesta numěrul ascultătorilor universitari va fi aşa de mare, cum nu a fost nici odată. — Cu deosebire creşte numěrul ascultătorilor de la facultatea juridică şi decreşte în mod bătătoriu la ochi numěrul mediciniştilor.

Încă nici n'au sosit toți universitarii şi deja cele doue partide ale societății „*Egyetemi kör*“ au şi început cu corteşirea. Se ştie adecă, că studenții maghiari în fie-care an se constitue în societate, care după statute ar fi sě fie pur literară, dar' pentru aceea se amestecă şi în politică luând parte la toate mişcările politice. — Doue partide — duşmane de moarte — stau față 'n față în aceasta societate: partidul aşa numit liberal al jidanilor, şi partidul conservativ sau al antisemiților. Placate mari scrise cu litere cât degetul şi afişate pe păreții universității fâceau reclamele necesare celor doue partide, cari se întreceau a promite în programele lor cerìul şi pământul: că ei vor deslegá marile cestiuni cari frământă țeara, aşa, că-ți veniá sě creqi că e programul unui grup de diplomați, şi nu a unei societăți de studenți.

La alegerea de president ce s'a ținut Sâmbătă a reuşit spre marea surprindere a jidanilor candidatul partidului antisemiților, *Komlosy* Arthur, ceea ce a causat multă durere în Israil.

E dureros, că şí unii dintrě universitarii români dintrě cei nou veniți s'au înscris la aceasta societate, pre când pe la societatea noastră „Petru Maior“ nici nu se abat.

*

În proporția în care se măreşte numěrul celor ce cercetează universitatea de aici, se măreşte şí numěrul studenților români, ceea ce numai spre mângăiere şi bucurie ne poate serví.

În adevěr e ceva îmbucurătoriu şi înălțătoriu de inimă pentru noi românii, că tinerii noştri se decid în numěr cât se poate de mare a cercetá şcoalele mai înalte, şi e cu atât mai îmbucurătoriu când putem sě constatăm, că de şí universitarii români sunt siliți a se luptá cu foarte multe neajunsuri, cari îi împedecă în mĕsură mare de la ştudiare, totuşi fie-carele e constiu de datorința ce o are atât față de sine, cât şí față de neamul din al cărui sin a eşit. — Cu deosebire în anii din urmă se poate observá un curent sănětos în mijlocul tinerimei române de aici.

Fie-care ştudent român se nisueşte a face la timpul sěu esamenele prescrise, grăbindu-se astfeliu a se cualificá cât de curênd pentru-ca sě între şí dînsul în şirul luptătorilor nostri naționali, de cari, cu deosebire acum avem mare necesitate. — Aceasta se poate vedè şi din împregiurarea, că în anul trecut o mulțime de tineri români de pe la diferitele facultăți au fost promovați de Doctori, ear' aqi îi vedem în şirul bărbaților nostri de valoare.

*

E datina, că la începutul fie-cărui an şcolar ştudenții români dau câte o seară de cunoştință, cu care ocasiune se leagă cunoştința întrě ştudenții bětrâni şi întrě cei noi veniți, aşa numiții balici, cari aşa qicênd în mod oficios se inaugurează de civi universitari. Pentru noi, tinerii români, sunt de mare însemnătate aceste conveniri, pentru-că aici pe lângă aceea, că ne cunoaştem unii pe alții, ni-se dă totodată ocasiunea, ca împreună sě discutăm asupra diferitelor cestiuni naționale, sě ne îndemnăm unii pe alții la tot ce e bun, frumos şi nobil, sě ne însuflețim pentru idealul nostru național şi sě punem mai presus de toate basa unei adevěrate coligialități, care e indispensabilă pentru o acțiune solidară în afacerile noastre naționale.

În anul acesta seara de cunoştință a avut loc Sâmbătă în 14 l. c. în una din salele restaurantului Doczauer. Fie-care, care n'a fost împedecat de alte afaceri, s'a grabit a luá parte la aceasta convenire, care, după părerea celor mai bětrâni, a fost una dintrě cele mai cercetate, fiind de față aproape 70 studenți.

S'a ținut cu această ocasiune o mulțime de vorbiri una mai însuflěțitoare de cât cealaltă, pentru că fie-care orator voiá sě se recomande celorați de român adevěrat, decis pentru ori ce jertfă când e vorba de interesul poporului.

După cina comună se ridică rigorosantul în medicină Nedelcu, care deschide partea oficioasă a convenirei prin o vorbire plină de însuflețire, în care accentuează necesitatea colegialității ce trebue sě esiste totdeauna întrě studenții români.Accentuează, că tinerimea română are mari datorințe față de neamul ei atât de asuprit; ea e chiămată sě lupte pentru causa poporului, umĕr la umĕr, cu abnegațiune şi cu însuflețire adevěrată.

Cu simț național adevěrat, înfiltrat în fie-care, şi cu o colegialitate binecultivată, tinerii universitari pot desvoltá o muncă comună şi spornică, şi în chipul acesta se pot adevěri de adevěrați fii ai națiunei noastre.

După aceste cuvinte bine simțite se alege de president al convenirei rigorisantul în drept I. *Maniu*, care prin o vorbire plină de iubire se adresează cu deosebire către noii veniți punêndu-le la inimă datorințele ce le au ca fiii unui popor asuprit. Sě meargă şí dînşii pe căile arětate de antecesorii lor, şi sě se apropie cu dragoste şi încredere de cei mai bětrâni, cari în totdeauna îi vor priví ca pe frații lor.

La aceasta rěspunde în numele celor noi veniți studentul în filosofie Ioan *Scurtu*, care mulțumind celor bětrâni pentru dragostea, cu care îi primesc în sinul lor, promite că şí dînşii vor fi gata a lucrá pentru realisarea ideilor salutare pentru interesele neamului.

N. *Bercan* accentuează necesitatea cultivării spiritului de corp.

Drd. Florian *Muntean* provoacă pe toți, că cu puteri unite sě lucrăm pentru realisarea idealului, pe care de mult îl visăm.

Radu *Cupariu*, într'o vorbire plină de spirit şi ascultată cu multă însuflețire, vorbeşte pentru presa română, accentuând, că universitarii români sě-şi validiteze ideile lor şi în presa română, ridicându-se preste ori-ce considerațiune de partid.

Dolean, stud. în drept, vorbeşte pentru martirii români cari şi-au sacrificat chiar şi vieața pentru causa poporului nostru. Ludovic *Ciato*, stud. jur., pentru profesorii gimnasiului din Braşov, de unde în tot anul es o mulțime de tineri crescuți în spirit adevěrat românesc.

Drd. *Şiegescu* facênd alisiunea la neînțelegerea ce ar esistá întrě bănățeni şi ardeleni, pre cum şi întrě unit şi neunit, qice, că toate aceste sě dispară, şi întrě noi sě nu cunoaştem deosebirea de bănățean şi ardelean. În cele confesionale sě fim uniți şi neuniți, ear' în cele naționale sě fim români adevěrați.

A mai vorbit *Biberea*, stud. jur., pentru fraternitatea studenților români.

Nicolae *Ionescu*, stud. jur., accentuează necesitatea unei acțiuni mai intensive a tinerimei studioase pe terenul național cu deosebire acum, când chiar duşmanii nostri susțin, că mişcarea noastră națională e în retragere şi că poporul nostru s'a lapedat de conducětori.

În fine presidentul aducêndu-ne a minte de recunoştința ce o avem față de aceia cari s'au sacrificat pentru noi şi sufěr în temnițele ungureşti, face propunerea primită cu mare însuflețire din partea tuturora, ca sě li-se trimită întemnițaților din Vaț şi Seghedin următoarea telegramă:

Tinerimea universitară română întrunită la seara de cunoştință vě esprimă devotamentul pentru jertfele aduse din iubirea de neam.

Tinerimea română.

Cu acestea s'a finit partea oficioasă a convenirei, care a fost pentru toți un adevěrat isvor de însuflețire națională, care însuflețire e indispensabilă pentru ori şi care, care poartă în inima sa iubirea şi interesul neamului sěu.

Florin.

Străinătate.

Organisarea opositiunei în Italia. (Roma, 14 Septembre.) Marquisul *Rudini* a sosit aici spre a petrece timp mai îndelungat. Sosirea lui e importantă din punct de vedere politic, pentrucă 'şi va conchiămá partisanii spre a organisá un partid opoșițional-constituțional contra cabinetului lui *Crispi*.

Retragerea presidentului Chalemell-Lacour. (Paris, 14 Septembre.) Chalomell-Lacour a părăsit aqi localul oficial mutându-se în casele sale private. Bětrânul president s'a resolvat sě se retragă total din vieața politică.

Bandă anarchistică internațională. (Neapol, 15 Septembre.) Poliția de aici a dat de urmele unei bande anarchistice internaționale şi a pus la cale o energică cercetare cu scop de a pune mâna pe toți membrii ei.

Sěrbătoarea Italiei. (Roma, 14 Septembre.) Oraşul are deja de pe acum un aspect sěrbătoresc. Pentru festivitățile sěrbătoarei din 20 Septembre, cari se încep deja mâne, au sosit multe deputațiuni din provincia şi multe şí din străinătate.

Representanții *Austro-Ungariei, Spaniei* şi *Franciei* nu vor luá parte la aceasta sěrbătoare, şi anume din considerare la papa.

Complicațiunile din Macedonia. (Belgrad, 14 Septembre.) Consilieriul de stat al Rusiei *Mischievitz*, a cutrierat întreagă Macedonia cu scopuri agitaționale. În Salonic pe muntele Athos s'au înființat agenturi, cari lucră după inviațiunile primite de la comitetul central din Odessa.

Proces de lesa majestate în Bulgaria. (Sofia, 14 Septembre). Adi s'a pertractat procesul de lesa majestate intentat diariului lui *Zancov.* După o pertractare îndelungată și animată, în firul căreia persoana principelui n'a fost nici de cum cruțată, — *acusații au fost achitați.*

Un rěspuns.

— Dlui Chendi-Mărior. —

Clușiu (Valea-Sacă), 13 Septembre n.

Atacat fiind din partea pseudonimului Mărior în „Tribuna" nr. 184 din 29 August pentru un articol ce'l publicasem în „Dreptatea" nr. 163 din 5 August, redacțiunea „Dreptății", cât și colegul meu dl N. *Comșa* m'au luat în apěrare.

Îmi țin de datorință de a le mulțumi pentru objectiva și prietinească apěrare. Silit prin forța împregiurărilor, dl I. Chendi se declară în „Tribuna" nr 194 — deci cu *10* dile în urma atacului pseudonim — de *„Mărior"*. Dînsul mě provoacă totodată la discuțiune. Pentru aceia, cari au urmărit cu atențiune desvoltarea afacerei, nu mai e de lipsă sě lămuresc purtarea dlui Chendi observată în contra mea.

Mulți nu vor fi urmărit desfășurarea lucrului, sunt deci silit de a rěspunde, cu toate că știu cât de odios e a vedè certându-se doi tineri universitari români. Cel mai bun rěspuns l'ași dá de sigur reproducěnd paralel articolul meu atacat și atacul lui Mărior. Aceasta însě e greu a cere sě o facă o foaiă ori alta de a noastre. De aceea rěspund în altă formă. Ar fi trebuit*) sě trimit acest rěspuns la „Tribuna", unde am fost atacat, dar' în urma parțialităței observate de domnii redactori ai acestui diariu cu ocasiunea publicărei articolului forfecat al colegului *Comșa*, aflu de bine a cere ospitalitatea „Dreptăței". Dacă domnii de la „Tribuna" însě sunt imparțiali, nu-i împedecă nimica de a publicá rěspunsul meu întreg deodată cu replica ce eventual o va dá dl Chendi-Mărior. Acuma la temă.

Dl Chendi în rěspunsul sěu (Tribuna nr. 194) pare a fi uitat ce a scris cu dece dile mai 'nainte ca Mărior.

Mult m'a surprins la prima cetire a articolului lui Mărior (Tribuna nr. 184) tonul plin de — sě nu dic ură — animositate, ce Mărior manifestá față de mine. *„Tinerimea universitară în acțiune"* erá frumos sunătoriul titlu al acelui articol, ear' *acțiunea* autorului — universitar, care de sigur nu fără motiv vorbiá în numele mai multora — erá de a înegri pe un coleg al sěu român. Frumoasă *acțiune* tinerească!

Că plin de animositate și schimonosind sensul articolului meu, articolul lui Mărior erá o simplă aglomerare de insulte rěuvoitoare la adresa mea, voiu arětá inmediat.

Sunt amic al criticei, când critica este objectivă și fără reservațiune mentală. Dar' articolul lui Mărior nici că poate avè pretențiune de a fi critică; el este o vědită încercare de a mě presentá pe mine, ca pe un om arogant, nedemn de încrederea junimei și demn de disprețul bětrânilor.

„Nu avem „noi" misiunea de a dá lecțiuni bărbaților politici, și pe coarda pe care ai început sě cânți Dle Vajda, numai simpatia acțiunei noastre nu putem găsi".

Așa scrie Mărior basat pe o *tendențioasă* esplicare a *unui* pasagiu din articolul meu, cu scop, ca discreditându-mě pe mine înaintea colegilor mei, sě se lingușească totodată el pe lângă bětrâni.

Și cu toate acestea în articolul al doilea dl Chendi scrie:

„Voiam sě-i atrag atenția (lui Vajda) că e de *tot greșit rolul* ce dînsul îi atribue și dorește tinerimii universitare".

Ear' mai la vale: „Și ce am scris, cu *bună intenție* am scris . . ." etc. etc.

Care e rolul *greșit*, ce eu ași fi dorit prin articolul meu sě-l aibă tinerimea universitară în alianța naționalităților?

„Junimea aliată va sprigini reciproc programul politic al comitetului național: român, slovac și sěrb, ear' în casul dacă națiunile noastre ar încheiá o alianță, *ne vom identificá* și noi *cu programul* lor întru toate".

Acesta este unul dintrě pasagele articolului meu, referitoriu la *rolul* tinerimei în alianță, unde nu vorbesc eu, ci reproduc numai un punct al programului — proiectului alianței junimei nemaghiare Vieneze.

Al doilea (la finea articolului, unde mě pronunț eu) e:

„*Rolul nostru nu poate fi deci altul,* de cât precum și programul-project citat mai sus o indică, *sě ne întrunim toate forțele spre a sprigini programul care congresul naționalităților o sě-l compună* și proclameze drept bază comună de luptă".

În parantesă voesc sě observ, că dl Mărior cu *intențiune* spune un „neadevěr" scriind:

„Ideia aceasta este firește cea mai naturală ce a putut sě *resulte din raporturile încheiate intrě naționalități la congresul istoric din Budapesta.*

D-Sa spune un neadevěr, voind a mě presentá ca plagiator, de și știe prea bine, că articolul meu a apărut cu o *sěptěmână înainte* de congres, ear' nu *după* congres.

(Va urmă.)

*) Am fi dorit, sě vedem acest rěspuns publicat în „Tribuna", unde d. A. *Vajda-Voevod* a fost atăcat. Dar' din motivele desfășurate de domnul Vajda, și fiind-că inșine ne-am convins în mai multe casuri de parțialitatea „Tribunei", ne simțim îndemnați a ascultá cererea d-lui Vajda, și a-i publicá articolul.

Redacțiunea »Dreptății«.

Cronică.

Timișoara, 16 Septembre n.

Un rěspuns bărbătesc. Se știe, că dintrě deputațiunile, cari erau sě se presinte înaintea lui Bánffy la *Șimlěu*, au lipsit cele dintâiu două, cea romano-catolică și cea *română greco-catolică.* Eată rěspunsul, ce s'a dat primariu lui, care invitá pe Românii sě se presinte lui *Bánffy:*

Domnului Genesy Sándor, primar

Loco.

Rěspundênd scrisorii d-tale, de la 2 l. c. nr. 94/895 venim a-ți notificá — din încredințarea senatului bisericesc — că *intrě tristele împregiurări actuale naționale și politice-bisericești — atât de triste pentru noi Românii,* nu putem luá parte la festivitățile arangiate în onoarea deputatului dietal al acestui cerc, Escelența Sa Br. Bánffy Dezső.

Din ședința consiliului senatului bisericesc gr. cat. ținută în 8 Septembre 1895.

Alimpiu Barboloviciu, vicar. pres. sen. bis. *Ioan P. Lazar,* notariu.

Eată un rěspuns bărbătesc, care cinste face celor-ce l'au dat.

Călětoria profesorului Weigand. În dilele din urmă Dr. *Weigand* a cercetat jurul *Orșovei.* La 13 Septembre n. pre-cum ni-se scrie, a fost în *Ogradina,* însoțit de Dr. Ioan *Popovici,* Vasilie *Segărcian* și învěțătoriul *Hențu.* Seara a fost oaspele părintelui Vichentie *Pirtea,* la care a petrecut de la 6—9. În timpul acesta casa părintelui *Pirtea* a fost străjuită de doi gendarmi, că, vedi Doamne, sě nu i-se întêmple profesorului german ceva. În zadar, în țeara ungurească nici studii filologice nu poți face fară gendarmi.

Un nou cas de barbarie. „Tribunei" i-se scrie: Liviu *Pop*, econom fruntaș din Tiha-Valea-Bârgăului, a fost angagiat ca cărăuș la un Jidov, care aveá sě transporteze resonanțe dela fabrica de ferestrěu din Dorna, — în Bucovina — până la gara din Bistriță.

Pe drum s'a rupt o osie de la trăsura jidovului, și a trebuit sě stee pe loc, sě o repareze. Trăsura lui Liviu Pop și-a continuat drumul. Aceasta a ajuns la postul de pădurar în Borgo-Murěșeni, unde ca pădurar pentru controlarea lemnelor era un Român din naștrere, dar' věndut cum se vede, cu numele „Comșa" din ținutul Făgărașului.

Pădurarul a cerut biletul de legitimare peste lemne de la servitorul lui Liviu Pop; acesta 'i-a spus că biletul nu se află la dînsul, ci la Jidovul, care l'a fost luat pe el ca cărăuș, respective pe stăpânul sěu, și care vine înděrět, trebuind sě remână ca sě repareze o osie, și a cerut sě'l lase sě treacă cu carul mai departe. Pădurarul nu l'a lăsat sě treacă și a declarat resonanțele de confiscate. Servitoriul a mers călare la stăpânul sěu a casă, și 'i-a istorisit toată întêmplarea. Liviu Pop merge în Murěșeni, voind sě ceară informațiuni de la pădurar, pentru-ce i-a oprit trăsura, și nu-l lasă sě treacă. Când s'a apropiat de casa pădurarului *acesta trage cu pușca asupra lui, și nimerit prin inimă, cade momentan mort în șanț,* ear' plumbul trece prin piept și intră în calul lui Liviu Pop, care încă a perit în diua aceea.

Congresul studenților români, se va ținè anul acesta la *Câmpul-lung* în dilele de 8, 9, 10 și 11 Septembre st. v.

Consiliul comunal din *Câmpulung* a votat 5000 franci pentru acoperirea speselor ce vor fi cu primirea studenților. Ministrul a aprobat acest preliminariu.

Aglomerație de studenți. Se scrie din *București:* De vre-o câteva dile au început înscrierile elevilor pe la diferite școale. În nici *un an nu a fost atâta aglomerație de elevi,* ca în anul acesta. Până acum la liceele statului s'au înscris peste 3000 de elevi, împregiurare care a pus pe gânduri autoritățile școlare, de oare-ce locurile sunt limitate. E vorba, ca sě se înființeze mai multe clase divisionare, pentru a se satisface momentan stricta necesitate. Pentru anul viitoriu s'a pus în perspectivă întemeiarea mai multor școale secundare, de oare-ce cele esistente sunt neîndestulitoare. Eată o dovadă despre marea afluență. Pentru *13* locuri de interni la școala normală a societăței pentru învěțătura poporului român, s'au înscris a luá parte la concurs *96* candidați.

Avis. Toți acei domni preoți, învěțători și învěțătoare, pre cum și alte persoane, cari intenționează a participá la adunarea generală iubilară a *reuniunei învěțătorilor români gr. or.* din diecesa Caransebeșului, carea se va ținè în 10/22 Septembre a. c. și dilele următoare în Caransebeș, și doresc a avè cortele libere, sunt prin aceasta poftiți a se însinuá până la 5/17 Septembre a. c. la președintele secțiunei de încortelare, parochul Ioan Stoian din Caransebeș. Tot-odată ne împlinim o plăcută datorință a învitá pe aceasta cale, ca sě participe la adunarea reuniunei public cât de numěros. Caransebeș, 27 August (8 Septembre) 1895. — *Comitetul arangiatoriu.*

Din societăți.

Convocare.

Nrl 21. — 1894/95. — comit. central. Prin aceasta se convoacă adunarea generală ordinară a VIII. a *reuniunei învěțătorilor gr. or.* români din districtul „Deeșului", protopresbiteratele Cetatea de peatră, Deeș, Solnoc și Unguraș, care se va ținè la 8 și 9 Septembre v. în comuna Chiuești, tractul „Deeș", în sala de învěțământ a școalei noastre de acolo, cu următoriul program aprobat prin resoluțiunea ven. consistoriu archidiecesan din 3 August a. c. nrl 4742 Scol.

Ședința I. la 8 Septembre a. m.

1. Celebrarea sântei liturgii cu chiămarea duhului sânt.
2. Deschiderea adunărei prin președinte.
3. Constatarea membrilor.
4. Raportul comitetului central.
5. Alegerea comisiunilor censurătoare.
6. Incassarea tacselor curente și restante.

Ședința II. la 8 Septembre p. m.

7. „Orbul din naștere" prelegere practică din religiune pentru anul III-lea de școală, tractată de Gavriil Garda învěțătoriu în Bontida.
8. Modalitatea cum trebue sě se prepună scrisul stilistic în școala poporală, „disertațiune" de George Prigoană învěțătoriu în Măgoagea.

Ședința III. la 9 Septembre a. m.

9. „Tractarea globului terestru", prelegere practică pentru anul al V-lea de școală, de Ioan Giorgia învěțătoriu în Balan.
10. „Stupăritul în general", disertațiune de Demitrie Câmpean învěțătoriu în Jimborulmare.

Ședința IV. la 9 Septembre a. m.

11. Referada comisiunilor censurătoare asupra raportului comitetului central.
12. Propuneri.
13. Încheierea adunărei.

Se observă, că contra acelor învěțători cari nu vor participá la adunare, se va aplicá padeapsa statorită de reuniune, și tot odată vor fi arătați Venerabilului Consistoriu Archidiecesan pentru negligință față de reuniune.

Fie-care membru al reuniunei sě se îngrijească a aduce cu sine atât tacsele curente cât și cele restante, căci numai așa vom putè satisface datorințelor noastre, și numai așa va putè reuniunea sě înainteze.

În fine se observă, că epitropiile parochiale sunt îndatorate, ca în sensul legilor în vigoare sě provadă pe învěțători cu spese de călětorie corěspundětoare și cu diurne câte de cel puțin 1 fl. v. a. de di din cassa bisericei.

Ciceu-Poiana, 20 August 1895.

Comitetul central:

Alexandru Sighiartěu capelan, președinte. *Alexandru Sighiarteu, jun.* secretariu II.

Biserică și școală.

Conferință. Preasânția sa părintele episcop al Aradului Ioan *Mețianu* a convocat pe Marți în 5/17 Septembre a. c. o conferință, la carea vor participá Prea Cuvioșia sa părintele Archimandrit și vicariu episcopesc al Orădii-mari Iosif *Goldiș* și părinții protopresbiteri din întreagă eparchia Aradului. Obiectul de care se va ocupá această conferință este: a combiná asupra modului de procedere și a ținutei preoțimei și poporului în fața introducerii reformelor politice-bisericești în conformitate cu instrucțiunea edată de prea venerabilul consistoriu metropolitan.

Invitare la abonament.

Cu *1 Septembre st. v.* se începe nou abonament lunar, la care invităm publicul românesc.

Prețul de abonament la diariul »*Dreptatea*« **s'a redus de la 12 la 10 fl. pe an.**

Manținênd ținuta noastră cea vechiă, calmă, solidă și objectivă întru toate, susținênd toate legăturile noastre ca și până acum vom dá în mâna cetitorilor nu numai diariul celor mai proaspete informațiuni, ci și cel mai eftin, cel mai ușor de abonat.

Cât despre timpul apariției, »Dreptatea« apare în fie-care di de lucru la amiadi.

Prețurile de abonament:

Pentru monarchiă:

Abonamentul anual costă . . . . fl.	10·—
„ semestral . . . . . „	5·—
„ treilunar . . . . . . „	2·50
„ lunar . . . . „	0·85

Pentru România și străinătate:

Abonamentul anual costă . . . Frci	37·—
„ semestral . . . . „	18·50

Abonații vechi sunt rugați a se provocá la numĕrul sub care au primit până acum foaia, ori sĕ lipească adresa pe cuponul mandatului.

Abonenții noi sunt rugați a scrie adresa corect și legibil.

Abonamentele se fac mai cu înlesnire prin m a n d a t e p o s t a l e. Domnii abonați sunt rugați a însemná pe cuponul mandatului timpul pentru care trimit abonamentul.

Amintim și la acest loc, că diariul nostru se va trimite numai acelor abonați, cari au s o l v i t î n a i n t e abonamentul și numai pe acel timp pe care au solvit.

Abonamentele se trimit la adresa administrațiunei diariului „Dreptatea“ în T i m i ș o a r a, (Temesvár, Zápolyagasse,) Nr. 41.

Redacțiunea și Administrațiunea diariului „Dreptatea“.

Bursa de Budapesta din 14 Septembre 1895.

Datoriă de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ „ 10.000 . . . . „	4%	—.—
„ „ coroane ung. . . . . . „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 . . . „	5%	123.75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4½	129.—
„ „ „ „ „ „ arg. „	4½	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc. . .		110.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „ . . .		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. (sc. de d.)	4½%	100.75
„ „ „ „ croate . . „	4½%	102.50
Bonuri rur. ung. . . . . „	4%	96.25
„ „ croate . . . . . . „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hârtiă, Mai-Oct. . .	4²/₁₀%	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug.	4²/₁₀%	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul. . .	4²/₁₀%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov. . .	4²/₁₀%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.50
„ în coroane		98.50
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl.	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.50
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		193.—
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraș. Budapesta 1890	4½%	100.15

Bance.

Banca anglo-austriacă 120	170.—
„ pe acții Budapestană 100	129.50
„ „ „ a capitalei I emis. 100	93.—
„Hermes“ întreprind. de bani 200	—.—
Banca de credit fiumană 80	126.50
„ „ „ gen. ung. 200	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu . . .	425.75
„ „ „ pe acții Budest. 50	65.—
„ „ „ austriaca 160	—.—
„ „ „ „ din 4 Iuliu	351.50
„ industrială I ung.	197.—
„ „ și comerc. ung. 100	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu	112.50
„ croat-slavon. 100	—.—
„ de credit ung. 200	116.—
„ „ „ „ vechiă 100	—.—
„ „ „ „ II emis. 15 Iuliu . . .	211.25
„ comercială ung. pestană 500	1132.—
„ com. și industr. bpestană 100	—.—
„ de credit fonciar centrală 500	590.—
„ croată de escompt 200	—.—
„ de escompt și zarafiă ung. 400 K. . .	—.—
„ „ „ „ „ 15 Iuliu . . .	259.—
„ austro-ungară 600	1000.—
„ „Unio“ 200	—.—

Sorțuri privata.

Imprumutul oraș. Viena din 1874, 100 . . .	174.50
Sorțuri din Buda 40	60.—
„ „ „ (st. austr.) 40	61.—
Sorturi reun. „Jó-sziv“ 2	3.30
„ „ „ (st. austr.) 5	3.50
„ crucea roșie 5	12.—
„ „ „ (st. austr.)	12.50
Obligațiunile basilicei 5	9.75
„ „ (st. austr.)	10.25
„ crucea roșie italian. 25 lire . .	12.75
„ „ „ „ (st. austr.) .	13.—
Instit. de cred. austr. 100	198.—
Crucea roșie austr. 10	19.—
Sorți Pálffy 40	59.20

Scrisuri fonciare.

„Albina“, inst. de econ 5%	100.76
Banca civ. de credit Arad 5% 40 ani	101.—
„ „ „ „ „ 5%	101.—
„ „ „ „ „ 5½%	100.50
„ de credit ardeleană 5%	101.—
„ „ „ „ 4½% 40 ani . . .	99.—
„ „ „ „ 4½% 50 ani . . .	98.50
„ credit fonc. din Sibiiu 5%	102.25
„ „ „ „ „ 5½%	—.—
„ „ „ „ „ 6%	—.—
„ „ „ „ „ 4½% em. VI. .	100.50
„ gen. din Sibiiu 110 5% 31.3 ani . . .	—.—
„ „ „ „ 106 5% 40 ani	—.—
„ „ „ „ III emis 5%	102.25
„ „ „ „ IV emis. 4½% . . .	100.50
„ I. de credit din Timișoara 5% . . .	102.—
„ I. „ „ „ „ 4½% . .	99.50
Imprumut. băncii ung. hipotec. 4%	128.50
Obl. c. fr. bulg. 6%	122.—
„ cu prem. sêrb. 100 fr. 3%	40.—
„ „ „ „ „ „ (stamp. austr.) 3%	40.75
„ soc. p. reg. Temeș-Bega 5%	140.—

Monede.

Galbenul ces. și reg. tesc.	5.95
„ „ „ „ verig.	5.92
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.93
„ de 20 franci	9.93
20 marce	12.25
Lira de aur turcească	—.—
Argintul austr. și ung.	—.—
100 marce germ. în papir	61.25
„ „ „ de bancă pr. 31 Iuniu . .	—.—

Prețurile bucatelor din piața Timișoarei.

De la 14 Septembre 1895.

După notările societății „Lloyd“ din Timișoara.

Grâu, greutatea cualit. 78 chil. per 100 chil.	5.85—5.90
Grâu, greutatea cualit. 79 chil. per 100 chil.	5.90—5.95
Sĕcară, greutatea cualit. per 100 chil.	4.60—4.70
Orz, greutatea cualit. per 100 chil.	6.00—6 10
Ovĕs, vcnturat per 100 chil.	6.40—6.50
Cucuruz, nou per 100 chil.	5.70 - 5.75

Têrgul de producte pe termin.

Grân Sept.-Oct. . . în bani per 100 kgr.	6.69 și	6.71
Grâu la Mart.-Apr. „ „ „ „ „	7.05 și	7.06
Grâu Maiu-Iuniu . „ „ „ „ „	—.— și	—.—
Sĕcară la Sept.-Oct. „ „ „ „ „	5.06 și	5.07
Porumb Maiu-Iuniu „ „ „ „ „	6.13 și	5.15
Porumb Iul.-Aug. . „ „ „ „ „	5.07 și	5.09
Porumb Aug.-Sept. „ „ „ „ „	5.08 și	5.10
Ovĕs la Sept.-Oct. „ „ „ „ „	5.87 și	5.89
Ovĕs la Mart.-April „ „ „ „ „	—.— și	—.—
Rapiță Aug.-Sept. . „ „ „ „ „	9.45 și	9.50

Têrgul de producte diverse.

(Prețul per 100 kilograme.)

S p e c i a	Cursu Bani	Marfa
Semênță de trifoiu luțernă ung. nouă .	52.—	56.—
Semênță de trifoiu roșiă nouă	62.—	67.—
Oleiu de morcovi duplu rafinat	28.—	29.—
Turte de oleiu Rapiță	5.—	5.25
Unsoare de porc, pestană	48.—	48.50
Unsoare de porc din provincià	—.—	—.—
Clisă nouă, uscată la aer, I-a	—.—	—.—

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.